

PREU: 5 Cènts.

Barcelona, 29 Juliol 1911

EN PATUFET.

Any VIII N.º 394. — Redacció y Administració: Cardenal Casañas, 4 (Riera del Pi)

- Ja passo'l segon llibre.
- ¿El segon llibre ja passes?
- Sí, senyor, sí...; però es perquè vàreig perdre'l primer.

Els Jaumes reys d'Aragó y de Catalunya

SANT Jaume, Patró d'Espanya, la festa del qual acabem de celebrar, fou patró així mateix d'alguns reys d'Aragó y de Catalunya que portaren el seu nom.

El primer d'ells fou Jaume *el Conqueridor*, indubtablement el rey més gran de la Confederació catalana-aragonesa.

Fou fill de Pere *el Catòlic* y de Maria de Montpeller, en qual ciutat va néixer.

A l'edat de nou anys ja prengué part activa en una campanya bèlica contra'ls nobles dels seus territoris, que s'havien sublevat.

Els seus fets més importants foren les conquestes de Mallorca, Valencia y Murcia, que estaven en poder dels alarbs, anexionant les dues primeres a la seva corona y cedint l'última al rey Alfons X de Castella, son gendre.

Morí a Valencia'l 27 de juliol de 1276.

Jaume II, anomenat *el Just*, rey de Sicília, ho fou d'Aragó y Catalunya a la mort del seu germà Alfons *el Lliberal*.

Havent tractat de renunciar a la corona d'aquella illa en favor del papa, els sicilians s'hi oposaren, elegint per rey a l'infant Frederich, germà del monarca aragonès. Això produí una guerra entre abdós germans, mes la corona va quedar vinculada en Frederich.

Juntament ab els reys Ferràn de Castella y Ferràn de Mallorca, el rey Jaume emprengué una expedició contra'l rey moro de Granada, al que atacaren per terra castellans y mallorquins y per mar catalans y aragonesos.

Morí Jaume II a Barcelona'l 2 de novembre de 1327.

El seu fill primogènit Jaume no va regnar per haver fet renúncia de la successió a la corona y entrat a la vida religiosa.

Altra dinastia de Jaumes hi hagué a Mallorca d'ensà de la separació

d'aquesta illa de la corona aragonesa, per divisió que Jaume I va fer dels seus Estats entre'ls seus fills.

Tres reys Jaume tingué l'illa, essent el darrer Jaume III, dit *el Desditrat*, el qual fou despossehit dels seus Estats pel seu cunyat Pere IV d'Aragó, anomenat *el Cerimoniós*.

ABECÉ

— Per mi, vostè té la sanch enverinada.

— No es d'extranyar, perquè fa un any que prenc les medecines que vostè'm recepta.

Dígali tonto

El noy xich de càn Granota, del poble de La Cucala, era un xich tocat de l'ala, lo qual vol dir idiota.

Seguint la seva fatlera, un dia li va donar per pendre a un vehí el seu gra y abocar-lo a la seva era.

En aquesta operació va sorprendre'l el vehí y ja no us haig de dir si l'home's sortí de gogó.

— Que estàs fent, ira de bet! ¿Per què m'has de pendre'l gra?— Y l'altre al punt replicà:

— Es perquè sóch mitg ximplet.

— Donchs aixís ¿còm la fatlera avuy ni may t'ha donat per arplegà'l teu blat y portarlo a la meua era?

— Oh — contestà'l tabalot, — es que si aixís procedia llavors sí que seria lo que's diu ximple del tot. —

Nyic

CANSAT de caminar pels camps d'un país llunyà, en Bolavà va asseures al peu d'una mata pera reposar un xich, però va succehir que al meteix moment que va anar a seure, una forsa misteriosa y contrària va llensarlo a una gran altura, lo meteix que si s'hagués assegut al damunt d'un ressort.

Al sentirse en Bolavà llensat tan misteriosament y ab una forsa tan extraordinaria, ja anava a perdre la serenitat, però, reanimantse desseguida, va voler esbrinar la causa d'aquell brinco involuntari.

La caiguda den Bolavà no va tenir, afortunadament, conseqüencies fatals, perque va anar a caure al damunt d'una duna, o sia d'un gran pilot de sorra que'l vent havia amuntegat a una certa distancia. En el meteix moment de caure va poder enterarse de la causa del seu inesperat llensament, ja que al anar de grapes contra la sorra, se trobà ab que també acabava de caure allí meteix una llagosta d'extraordinaries dimensions.

Lo que havia passat es fàcil de comprendre. La llagosta s'estava dormint al peu d'una mata. En Bolavà, prenentla per un roch, va anar per assèureshi, y la llagosta, al sentir al seu damunt la pressió den Bolavà, saltà ràpidament, enduentse, en el salt, al pobre Bolavà.

Aquet, admirat al veure una llagosta de tan gran tamany, va cassarla y la lligà per una serra ab el mocador; però encara no havia acabat l'operació, que se li presenta, de sobte, una altra llagosta, la femella de la que ell havia cassat. Desitjós de possehir-la, la cassà sense gran pena, ja que en lloch de fugir, la pobre bestia no volia abandonar a l'altra llagosta.

Aixís, lligades totes dues ab els dos caps de mocador, les duya en Bolavà, però, hi havia'l gran inconvenient de que a cada salt que feyen les llagostes, se n'enduyen a n'en Bolavà a grans distancies, a riscos de ferli rebre un mal tanto.

Aleshores, plè de serenitat, va tenir una idea genial.

En aquells moments, passaven per un lloch que era tot plè de jonchs y allí va ser que se li acudí l'idea.

Servintse d'una pota de la llagosta mascle, va comensar a serrar jonchs; quan ne va tenir un feix, els va trenar ab el fi de confeccionar-se uns lligams ben resistents.

Feta aquesta operació, va agafar les llagostes, y lo meteix que si fossin patins, se'n lligà una dessota cada peu.

El resultat va ésser esplèndit. Encara en Bolavà no's va posar dret, que les llagostes, arronsant les serres, varen pendre embranzida, saltant a una distancia considerable.

Aixís, en Bolavà, sense fer el més lleu esforç, se trobava traslladat d'un cantó a l'altre ab la major velocitat y sense témer la caiguda.

En poques hores va fer més de 100.000.000.000 de kilòmetres, passant a grans salts pel damunt de les montanyes, travessant ciutats y causant l'admiració de tot el món.

Per fi va arribar a l'Àfrica, y les llagostes, sempre animoses, li varen fer passar d'un salt l'Estret de Gibraltar, arribant aixís a Espanya, ahont tothom l'obsequià ab xacolata y melindros.

Això m'explicà en Bolavà l'altre dia, y tot recordant aquesta memorable gesta, el pobret plorava com una Magdalena.

— Però ¿per què plores aixís, amich Bolavà?—vàreig preguntarli.

— ¡No haig de plorar! — va exclamar ell. — Si ara jo tingués les llagostes, podria viatjar per tot el món sense gastar ni un centim en trens.

— Donchs ¿què'n vas fer de les llagostes?

— ¡Ay, pobretes! No vulguis saberho. L'una se'm va morir de mal de caixal, y a l'altra li va sortir un ull de poll a la pota del darrera, impossibilitantla de donar ni un pas.

En realitat en Bolavà tenia motius pera plorar tan desconsoladament.

Ab permís den Bolavà
J. M. F. T.

Epigrames

—Tinch una tartana ab molles,—
deya en Pep per alabarse;
y les molles són d'un cop
que va menjarhi ensiamada.

—
Un que estudia no sé què,
deya un dia a la xicota:

—Si aquet any trech bona nota,
¡quin regalo que't faré!—
Ella, coneixent ben bé
el seu gènit d'andalús,
va dir: — ¡Bah! jes prou avestrús
per donarme'l seu retrato!—
El peix anava barato
y li va regalâ un llus.

J. MARI

Historia Natural

El rinoceront

(Acabament)

A les hores de sol no's mouen del bosch, però al cayent de la tarda surten a pendre'l bany y a enllotarse y a pasturar; mengen de tot: escardots, ginesta, canyes, jonchs; les punxes no'ls fan res, ni les branques senceres dels arbres, arribant a menjarsen de dos y tres centímetres de gruix; han de menjar molt, car el seu estòmach té 1,30 metres de llarg per 80 centímetres de diàmetre. Un rinoceront que hi havia en una colecció zoològica's menjava 25 kilos de forratge diaris.

Els indígenes el cassen quan dorm, car té'l són molt fort, però han de vigilar molt que l'*ani*, un aucell que sempre va ab el rinoceront y que viu dels tàbechs y mosquits de la seva pell, no'l desperti, car li fa de centinella. Allavors s'hi acosten y el maten a llansades y trets a boca de canó, o si són molts els cassadors, desapareixen tots alhora trenta o quaranta fletxes.

Cal ferir-lo mortalment al primer cop, sinó'l cassador corre perill de ser presa de la fera. Corre com un desesperat y la furia y la seva rabia no tenen aturador. En aquet cas els indígenes el deixen acostar y li fan la trabeta: es l'única manera de defensarsen, car quan empaita sempre va de dret.

A les Indies alguns cassadors el cassen desde dalt dels elefants, però han de vigilar molt, car el rinoceront els forada la panxa ab la banya que té sobre'l morro. L'únic enemich que té, fòra dels tàbechs y mosquits, es l'home, car ni'l lleó ni'l tigre volen rès ab ell.

A pesar de tot, desde petit y sense inquietarlo, es de fàcil domesticar, y's deixa tocar y portar sense oposició. A Bruseles n'hi havia un al qual l'encarregat de la secció zoològica li feya fer exercicis ab sones xurriaques a la mà.

Després de mort no té cap valor pera'ls europeus; en cambi, els indígenes troben molt bona la seva carn y el seu greix, del que'n fan pomades y fins aprofiten el moll dels ossos pera remey.

De les banyes ne fan uns vasos que tenen molta estima, car diuen que quan s'hi tira alguna substancia verinosa, bull, y aixís el que'n té's preserva de morir emmetzinat. De la pell ne fan escuts, corasses y molts altres objectes.

PLINI

Acudit

Un senyor diu a son criat:

—Ecolta, Joan: ¿has trobat una carta que tenia al cim de la taula de nit.

—Sí, senyor; l'he tirada al correu.

—Però ¿no has vist que no hi havia direcció?

—Ja ho he vist, però'm pensava que era perque vostè no volia que ningú s'enterés d'a qui anava dirigida.

JOAQUÍM M. C.

L'HISTORIETA A L'EXTRANGER

— No sé per què tens aquet punt en que sempre sigui jo'l primer en fersé cirar les bôtes.

— Es que com tu no dónes propina...

— El cira-bôtes s'enrabia y ab la seva furia les meves bôtes queden més lluhentes.

(Del Pêle-Mêle)

Galeria dels grans mestres

Els Mestres de l'Art

Mozart

(Acabament)

QUAN Mozart va tornar al seu poble tenia dinou anys y havia ja fet molta més música que la majoria dels mestres vells. Tenia compostes una òpera alemanya y tres italianes, dues misses solemnes, un oratori, dos ofertoris, un *Stabat*, un *Passio*, dues cantates ab orquesta, vintiquatre sonates pera piano, tretze simfonies y gran nombre de trios, quartets, marxes, fugues, *solos* pera violí, violoncel y flauta, y concerts pera diferents instruments.

Joan W. Mozart

Després de tres anys d'estada a Salzburg va anar a París, ahont li va costar molt de ferse escoltar, car estava de moda en Gluck y no volien res de ningú més; però a l'últim va lograr que li executessin una gran simfonia composta pera l'inauguració del Concert del Dijous Sant, y va tenir un triomf molt gran.

Per últim, a l'any 1779 el nomenen organista de la Cort del Príncep Arquebisbe a Salzburg, y a l'any següent organista de la Ca-

tedral. El Príncep de Baviera li encarrega l'òpera *Idomeneu*; fa ab ella una revolució en les formes del drama musical y se'l proclama per tots els entesos el primer compositor; tenia allavors vintiquatre anys.

Mimat de reys y emperadors y ab èxits un darrera l'altre, passa uns quants anys, durant els quals estrena *Les noces de Figaro*, que van moure gran soroll, y el *Don Joan*, que va ser rebut a Praga ab entusiasme delirant, proclamantla com a l'òpera de les òperes.

L'any 1788 se posa malalt a Viena, y el gran mestre es presa d'una tristor aclaparadora. Malalt y tot compòn algunes obres més, que obtenen gran èxit; però la seva salut, aixafantlo més cada dia, l'obliga a rendirse y a ficarse al llit; de tot arreu li venien proposicions, nomenaments y encàrrechs; essent al llit va provar de fer quelcom, però d'allí no se'n havia d'aixecar. El dia 5 de desembre de l'any 1791 va morir, voltat dels seus, y l'art musical va perdre per sempre més un dels seus més grans artistes.

Mozart va ser el millor pianista del seu temps y el fundador de l'Escola de Viena, que va tenir per continuadors a Beethoven, Wolf y Humel. En l'òpera creà un nou art que va ser el model dels seus successors, y va deixar un sens nombre d'obres que són encara avuy la delícia dels aficionats de bon gust.

La vida de Mozart va ser curta, però la seva personalitat es encara viventa entre nosaltres.

J. C.

La forteresa de Gibraltar

GIBRALTAR es un tros d'Espanya a la regió andalusa, però que no es Espanya; desde l'any 1704 està en poder dels anglesos, qui tenen aquelles roques en molta estima, car es la clau del Mediterrani; el lloch que ocupa la rocassa de Gibraltar respecte de l'Estret del meteix nom els fa amos del nostre mar.

Per això's anglesos han fet de la roca de Gibraltar una de les plasses més fortes del món. A n'això's ha ajudat la naturalesa del terror, que es una gran mola de roca tota minada; a n'aqueixes mines hi han obert boques que donen al mar y per elles hi apunten els canons d'una potentia artilleria y aixís tenen unes bateries que la meteixa naturalesa ha fet inexpugnables.

A Gibraltar gairebé no s'hi fa altra vida que la militar; la població està sempre en estat de setge, tancantse les portes al pondres el sol y patrullant els centinelles pels carrers. Pera la marina té una hermosa badia y un gran port en el que hi poden entrar els barcos de guerra, visitantlo també bastants barcos mercants, car Gi-

Interior de les bateries a les coves de Gibraltar

Exterior de les bateries a les coves de Gibraltar

braltar, per la seva posició en el camí d'Anglaterra a l'Orient, serveix també de pontó de mercaderies.

Els romans ja coneixien Gibraltar, al que anomenaven *Calpe*; els moros també l'havien habitat, anomenantlo *Gibelat-Tarik*, o sia montanya de Tarik, el primer general qui va portar els moros a Espanya, y de la corrupció o castellanisació d'aquet nom n'ha vingut el de Gibraltar.

Fins a la guerra de Successió, en que'ls anglesos se'n varen apoderar, Gibraltar havia sigut sempre d'Espanya, però desde allavors, a pesar dels intents de recuperació que's van fer el meteix any, y posteriorment els anys 1727, 1779 y 1782, es en poder d'Anglaterra.

HERODOT

La veu de la consciencia

A la petita amiga Aniteta Ventura

L'Enrich, com de costum, retornava de l'escola, ahont anava desde petit. Com que era'l mes de juliol y feya molta calor, anava buscant l'ombra que projectaven els arbres que rodejaven el camí.

Anant caminant va arribar davant d'un jardí d'una masia separat del camí per una paret. La porta del jardí estava oberta. L'Enrich introduí sa petita testa per l'obertura y observà ab gran plaer que'l jardí estava desert y que entre'ls arbres que allí hi creixien hi havia un gros presseguer que estava cobert de fruita.

— ¡Quina ditxa! — pensà l'Enrich. — ¡Vetaquí un gran remey per la set que m'atormenta!

Dit això s'atansà vers el presseguer, se posà de puntetes y allargà sa mà pera agafar un bonich pressech que havia observat entremitg del fullatge d'una branca que penjava.

De prompte, abans d'haver tocat sa mà la fruita, la recula, mira espantat a tots indrets y agafa'ls llibres y la gorra que havia deixat pera agafar la fruita y fuig depressa del jardí.

¿Per què no la pren? ¿Per què fuig? ¿Es que l'observava algú? ¿Es que algú l'ha renyat? ¿Es que ha sentit remor y ha tingut por que algú no s'atansés?

Res d'això, no ha observat a ningú, no l'ha renyat ningú ni ha sentit el més petit remor de ningú que s'atansés.

— Llavors, preguntaran mos estimats amichs: ¿què ha sentit aquet noy per fugir tan depressa del jardí? — Jo vos ho diré: l'Enrich ha sentit una veu, una veu molt poderosa, la veu de la consciencia, que li ha dit: «No robis, que Deu't veu y't pot castigar.»

Perxò l'Enrich s'ha lliurat de caure en la temptació, y ara sols me resta dirvos, amichs meus, que abans de fer una cosa semblant com la d'aquet noy, consulteu a la consciencia y segons aquesta vos diga, obreu, puig la resposta que vos donarà serà la resposta de guiarvos sempre pel camí del bé, y casi m'atreviré a dirvos que la veu de la consciencia, és la veu que emplea Deu pera parlar-nos quan anem a caure en alguna temptació.

Traduit del francès per
EDUART TRIAS PAGÉS

Totes les solucions. — Eudalt Caseras, Agustí España, Domingo Papiol, Maria y Daniel Brosa, Floridor, Marcel Coba.

Quatre solucions. — Enrich Navarro, germans Guasch, Joan Guarro, germans Rojás, germans Gabriel, Un que no té nom, J. de Querol.

Tres solucions. — Josepha Sanromà, Enrich Verdú, germans Marxuach, Ramona Piera, Amadeu Prunera, Carles Ferrús, Albert Casadesús, Enrich Palau, Antoni Ferrús, Paquita Marsal, Pepet Mosuet, E. Price, Miquel Burgués.

Dues solucions. — Germans Mani, germans Remus, Alfons Font, Salvador Riera, Victòria Farré, Lluís Ribes, M. Comabella, Marcel Soler, Marcel Senoerich, J. Comabella, Joseph Vidal, J. V. y V., Mario Pomer, germans Vilagut, Pere Sans, germans Corbella.

Una solució. — Pepet Madolell, germans Cervera, Demetri Jullà, J. Moya, M. Bitozàn, Antonia Raïs, Joaquim Cordomí, Rafel Mas, Joseph M.^a y Salvador Riu, Joaquim Carbonell, Mundeta Solanas, J. Pellicer, Joan Boixadé, germans Tobella, Robert Cusidó, germans Martí, Joseph Raventós, Pere Fontanals, Jacinto Canals, Sadurní Oliver, Joseph Gual, Ramon Fontanals, Esteve Blanquet, Davit Martí, germans Martínez, Joseph Güell, P. Sunet, Llorens Lamarca, J. Fontrodona.

ENDEVINA, ENDEVINETA

LLETRA NUMÈRICA

1 2 3 4 5 6 7	— Nom d'home.
1 5 7 6 6 5 7	— Llibre.
1 2	3 5 — Capital.
1 5	3 5 — En els arbres.
1 5 7 2 7 5	— Animalot.
1 5 7 5 1 5	— Temps de verb.
1 5	7 5 — Animal.
1 2	7 5 — Tribunal.
1 4	7 5 — Rumbo.
1 5 7 6	6 5 — En el diari.

MACARI

CONVERSA

— ¿Quànt val un quintar de sal?
— Li daré per tres pessetes.
— No; es massa car.
— No es massa car, dona; ¿no veu que es sal pura?
— ¿Y de quin país es?
— Rumihí, que ja li he dit.

LEOPOLT VICENS

TRENCA CLOSQUES

Buscar quatre números iguals que sumats fassin tretze.

J. GUARRO

XARADA

Quan un està *prima* y *dos*
y té molt bona *dos prima*,
tothom li dóna *total*
per més que ben nèt estiga.

J. P. M.

SOLUCIONS A LO INSERTAT EN EL NÚMERO ANTERIOR

A la carta-xarada: Bàrbara. — Al geroglífich: La grossa de Nadal. — A la fuga de consonants: Qui no vol creure la bona mare, té de creure la pell de cabra. — Al rombo: París. — A la targeta: Gala Plàcidia, Guimerà.

EL SUPLEMENT D'EN PATUFET

Posat a la venda en totes les llibreries el primer volum de

EL GEGANT DELS AIRES

al preu d'una pesseta, segueix publicantse en el nostre *Suplement* el segon y últim volum d'aquesta obra d'interès creixent, agradosa y instructiva com poques.

Als compradors y suscriptors del *Suplement* se'ls hi regala cada setmana una

Preciosa targeta

dibuixada per en Llaverias, representant

EPISSODIS HISTÓRICS DE CATALUNYA

Tots els noys catalans llegeixen el *Suplement* d'EN PATUFET. ¿Per què?

Perque es **interessant! agradós! instructiu!**

Y perque, ab regal y tot, no costa més que

15 CÉNTIMS!

CAMISERIA Y CORBATERIA
de

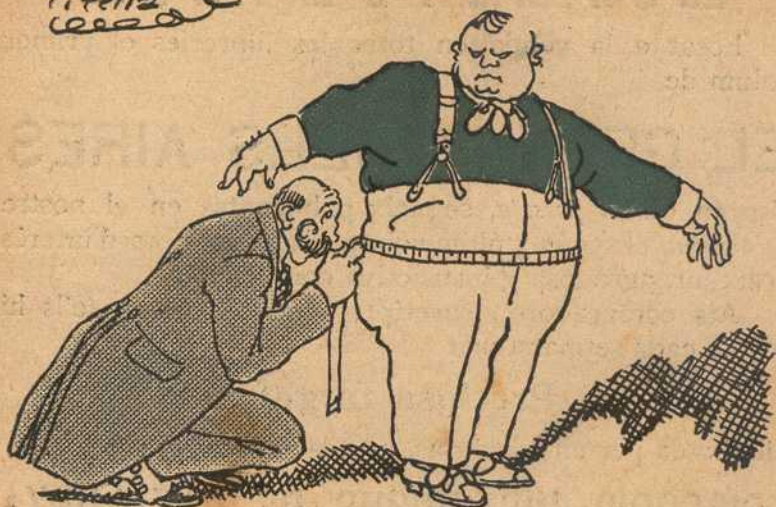
= JAUME SANS =

— Boqueria, 32. — BARCELONA —

Als nens y nenes que comprin a la Casa
se'ls obsequiará ab una bonica postal

— ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA —

Titellà

— Si, la veritat es que convé tenir un trajo negre.

— ¡Quin cap que tinch! ; Y sòrt que me'n he recordat a l'escala! M'ha de tornar a pendre les mides, que vull també un trajo blau.